

ДИТЯЧИЙ ВЕРТЕП.

„Добра новина“.

і інші.

Сценічні образки.

уложив Юра Ш.

Українське Видавництво
Ройтербах 1947.

З М І С Т.

ДИТЯЧИЙ ВЕРТЕП

«Добра новина» стор. 3

НА «ДЕНЬ МАТЕРІ»

«Слава, Слава, любій мамі» стор. 11

ПОЧАТОК ШКІЛЬНОГО РОКУ

«Літо відіжджає» стор. 17

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

«Квіти під гаєм» стор. 27

Добра Новина.

(Дитячий Вертеп)

О с о б и :

Петрусь

Маруся

Івась

Гануся — пастушки

Ангел та

Ірод

Петрусь і Маруся:

(колядують під вікнами або в хаті)

Дивная новина
Цілий світ збудила,
В Вифлеемі Божа Мати
Сина породила!

Івась і Гануся:

(колядують)

Нам ясна зоря
Новину сказала,
Понад гори й полонини
Світлом засіяла.

Всі четверо:

(колядують)

В небі заспівали
Ті ангельські хори,

і зраділи полонини
І діброви й гори!

(Коли співали на дворі, тепер входять
у хату)

Петрусь:

Слава Богу в небесах!

Маруся:

І мир людям у серцях!

Івась:

(до Петруся і Марусі)

Чи і ви в стаенці були —
Чи затвердо може вснули?

Гануся:

Були, були! Я їх вздріла,
Де Дитина та ясніла!

Петрусь:

Як не бути! Як не знати
Того Божого Дитяти!
Ми лиш вівці позганяли
І в колибі задрімали, —
Аж тут нагло сві тло стало,
На всі гори запалало!

Маруся:

Ми гадали, що то чари,
Бо вогнем горіли хмари,
А з хмар спів лунав веселий —

Івась і Гануся:

То співали так Ангели!

Петрусь:

Ми схопилися й питаєм,
Що тепер робити маєм, —
Аж уздріли, мов у сні,
Йдуть зо сходу три князі!

Маруся:

Хоч величні і вельможні,
Та покірні і побожні!
Йдуть і кажуть так до нас:
«Пастушки, вітаєм вас!»

Петрусь:

Привітали й повідають,
Що в яскиню поспішають,
Де Син Божий народився,
Із Марії воплотився.

Маруся:

Що йдуть Богу помолитись
І Синові поклонитись,
І несуть великі клунки,
То Дитині тій дарунки.

Петрусь:

Ми до тих князів пристали
І свої дарунки взяли.
Я взяв сира бербеничку,
А сестра взяла ягничку.

Івась:

А я взяв свої орішки
Ісусові для потішки.

Гануся:

Я рушничок Йому дала,
Що в колибі вишивала.

Петрусь:

Було дуже любо й мило
Як Дитятко говорило:
«Дяка щира, любі діти,
Процвітайте мов ті квіти!»

Гануся:

Та й ангели нас хвалили,
Що ми Йсусика гостили.

Івась:

(дивиться в вікно)

Гляньте! Ангел той іде,
Що був з нами у стаенці
Він Ісусові служив
І Його Небесній Ненці!

Ангел:

(входить у хату)

Мир і спокій тому дому!
Тут немає місця злому!

(до пастушків)

Любі діти! Я вас знаю

І за вами скізь шукаю!
Йду я вас остерегти,
Щоб спаслися від біди.

Всі діти:

Що там сталось? Що скоїлось?

Ангел:

Зло на добрих напосілось!
Ірод цар вельми лютує,
Смерть Ісусові готує.
Бо Ісус прийшов на світ
Рятувати людський рід:
Щоб спасти людей з неволі,
З горя, лиха і з неволі.
Має Кривду понизити,
Має Правду підвищити!
Ірод з Кривдою панує,
Тому Правді смерть готує.

Всі:

Мати Божа! Що ж то буде!
Чи спасуться з горя люди?

Ангел:

Мати Божа із Дитятком
До Єгипту утікає,
А цар Ірод шле вояків,
І повсюди їх шукає.
І шукає і вбиває
Всіх дітей таких маленьких,
І в темницю, знай, саджає

Пастушків, Богу вірненьких.
Тож ховайтесь, мої діти,
Він не сміє вас уздріти!

Ірод:

(нагло впадає в хату)

Га! Попали ви, попали!
То і ви Його вітали!
Де Він? Де Він заховався?
Знайте, хто з вас не признався б,
Тому зараз, ще в цю ніч,
Голова упаде з пліч!
(грозить мечем).

Всі пастушки:

(виразно, святочно, завзято)

Пуста погроза! Страх пустий!
Не знаєш, Іроде, дітей!
То знай, що українські діти
Не знають, що то страх, тривога!
Скоріше згинуть — та не зрадять
Своєї віри, свого Бога!

Ірод:

(замахнувся мечем)

То гиньте всі!

Ангел:

(підняв руку, меч випав Іродові з рук)

Ні! Будуть жити!
І будуть Господа хвалити —
Й на славу Богові святому

Спротивляться усьому злому
Та й ущасливлять Рідний Край!

Всі пастушки:

(благаючи)

Подай те, Господи, подай! . . .

Ірод:

(засоромлений відходить, забувши свій меч на землі)

Петрусь:

(бере Іродів меч)

Ось, меч його у нашій владі!
Кінець Іродам, злобі, зраді!

Івась:

Бо де відвага у серцях,
Там на зловивих впаде страх!
Де вірність вірі і народу,
Там щастя Бог дасть і свободу!

Всі:

Так! Де відвага у серцях,
Там на зловивих впаде страх!
Де вірність вірі і народу,
Там щастя Бог дасть і свободу!

(Колядують):

«Слава Богу!» — заспіваймо,
Честь Сину Божому,
Господу нашому
Поклін віддаймо!

Юра Ш.

Слава, Слава, Любій Мамі.

(Фантастична сценка)

Особи:

Маруся

Катруся

Оля

Юрко

Василько

Діти

Квіти

Дуб

Сокіл

(Діється в гаю весною)

Діти:

(надійшли походом у гай, співають на арію: «І шумить і гуде»)

А вже май! А вже май!
Зеленіє ліс і гай,
Всюди красно, всюди гарно,
Всюди пишний Божий рай!
Раз, два, три! Раз, два, три!
Вже розвилися явори,
Вже всміхнувся дуб зелений
До квіток, до дітвори!

Дуб:

(співає)

Га! Га! Га! Га-га-га!
Машерує Дітвора,
Виступає веселенька,
Бо прийшла її пора!

Діти:

(здивовані)

Дуб співає! Дуб співає!
Він пісні прегарні знає!

Сокіл:

(що цвітуть довкола, співають)

А вже май! А вже май!
Зеленіє пишній гай!
Ти, дітворо українська,
Поміж птахами вітай!

Діти:

І сокіл співає,
Нас любо вітає!

Квіти:

(що цвітуть довкола, співають)

А вже май! А вже май!
Зеленіє луг і гай!
Ти, дітворо українська,
Поміж квітами вітай!

Діти:

І квітки співають,
Гарний голос мають!
Мов ті срібні дзвіночки!
Іх кохані голосочки!

Дуб:

Скажіть, діти, скажіть квіти,
Щоб я з вами міг радіти, —
Яка нині в вас новина,
Що така весела днина?

Маруся:

Як нам нині не радіти?
Нині всі веселі діти,
Всі вітаються з квітками,
З Деревами, з пташечками,
Бо в нас нині є День Мама!

Дуб:

Мама! Мама! Красне слово!
Слухай, краю наш, діброво!
Мама! Мама! Знаю, знаю,
Бо й я Маму щирю маю!

Юрко:

Ой, невже є мама в дуба?
Мати щира, добра, люба?

Дуб:

Моя мати то землиця,
То роса чиста, водиця,

Дощ тепленький, той весняний,
Легіт лагідний, коханий!

Василько:

Ох, як гарно повідає!
А чи сокіл неньку має?

Сокіл:

Моя мати то пташина,
Там, де пишна полонина, —
Там, де гори, Там, де скелі,
Наші рідні там оселі,
Де затишная долина,
Там є мати соколина!

Катруся:

Ненька в сокола! Чудово!
Мама! Всім відоме слово!

Оля:

А скажіть нам, любі квіти,
Ви, якої мами діти?

Квіти:

Наша мати? Як не знати?
Для квіток найкраща мати
Те чудове ясне сонце,
Що й до вас паде в віконце!

Дуб і Сокіл:

Так! Це всім вам треба знати,
Що для всіх нас спільна мати,

Та щиренька, та добренька,
Що всіх горне до серденька,
Тай усім стає в потребі —
Сонце яснее на небі!

Діти:

(захоплено, втішно)

Ах, як гарно ви сказали —
Сонце мамою назвали!

Маруся:

Ми ж подібні їм будемо —
Сонцем матінку назвемо!

Катруся:

Так! Бо як те сонце ясне,
Світить, ніколи не гасне,
Так, що світ увесь радіє, —
Так і наша люба мати,
Що про нас так вміє дбати,
нас плекає, нас ховає
І так гарно навчає,
В кожную пору, в кожен час
Жертвує себе для нас!

Юрко:

Заспівайте ж, любі друзі,
Птахи в лісі, квіти в лузі.
Пишні дерева в розмаю,
Що ростете тут у гаю,
Заспівайте пісню втішну,

Щиру, радісну, розкішну,
Разом з нами діточками
В честь і славу Неньки, Мамаи.

Всі:

(співають на арію: «Ми в луг підем»)

С л а в а , с л а в а л ю б і й м а м і ,
Що дбає про нас,
І піклується все нами
Щиро в кожен час!
Хай співає луг і гай:
Рідна мати — дітям рай!
Чесць Тобі, кохана ненько,
Любий скарбе мій,
За те добрее серденько,
За важкий труд твій!
Хай співає світ цілий:
Мати — сонце для дітей!

Літо відіжджає.

(Сценка з природи в 1 дії)

О с о б и :

Мати Літо — (в ясній одежі, з китицею зілля і з клунком у руці.)

Діти Літа: **Червень** — хлопець у капелюшку, закосиченім рожами.) — **Липень** (у купелевому строю, з рибкою в руці.)

Серпень — (з віночком з колосся і маку. Всі з подорожніми клунками.)

Мати Осінь — (у брунатній одежі, з парасолею під пахою, з малярським приладдям у руці.)

Діти Осени: **Вересень** (з кошиком овочів. — **Жовтень** з галузкою винограду.)

Осіній Вітер — (хлопчисько, ще не може встояти на місці, заедно надувається, в білій одежі.)

Осіній Дощ. (Вітрів товариш, з поливачкою в руці, в сірій одежі.)

Бузько (в білій одежі з чорними крилами, в червоній шапцідзьобі.)

Діти: хлопці і дівчата

Дія відбувається на залізничному дворці з написом:
«Кінець Літа»

ЯВА 1

Мати Літо входить, поспішаючи, а за нею **Червень**, **Липень**, **Серпень**. Складають свої клунки на землю.

Серпень:

Ой, матусю, ой, матусю,
А чого ж нам так спішити?

Літо:

Чейже ідем на полудне! . . .
Щоб нам поїзд не спізнити . . .

(дивиться на годинник)

Ну, хвилинку ще заждемо,
Зараз поїзд надійде

(дивиться в далечінь)

Чи не бачите там диму?
Зараз поїзд тут буде! . . .

Червень:

(до Липня)

Чи чогось ми не згубили?

Липень:

(сміється)

Але ж, брате, що з тобою?
Бачу, соняшне проміння
Ти забрав усе з собою! . . .

Серпень:

Добре робить! Так і треба!
А мені вдалося взяти
У валізку легіт літа
І всіх квітів аромати! . . .

(чути свист і шум поїзду)

Літо:

(радісно, показуючи на поїзд)

Діти, гляньте, що за втіха!
Тітка Осінь надіжджає!
З нею Вересень і Жовтень —
Ось, вже Осінь нас вітає . . .

ЯВА 2.

(Поїзд стає, з вагону вискакують **Осінь, Вересень і Жовтень**, усі вітаються сердечно і голосно)

Осінь:

(до Червня, Липня і Серпня)

Що за гарні, жваві хлопці!
Певно й чемні ще крім того . . .

Літо:

О, вони в нас працьовиті,
Пильні всі, що до одного!

Червень:

(до Осени)

Так, тітусю, то не жарти!
Мусів добре я звиватись . . .
Квіти, птахи і комахи —
Всім тим мусів піклуватись!

Липень:

А моя журба то риба —
І велика і маленька.
Та за те усі нас люблять —
І тулили б до серденька . . .
Ми ж всі три даємо людям
Тепле сонце і погоду.
Молодих даємо птахам,
Дітям ліс і чисту воду!

Серпень:

(поважно)

Я найбільше мав клопоту,
Бо все хоче досягати, —
А ті соняшні проміні
Часом люблять кепкувати:
Заховаються за хмару —
І хоч кличу на ввесь голос,
Що їх жде тут сад, городець,
І незрілий в полі колос, —
Та не вийдуть вам з-за хмари
Часом і три дні бувало . . .

Літо:

(потакує)

Наробились мої хлопці,
натомилися немало.

Осінь:

Бачу, бачу, все довкола
Гарне, стигле і багате . . .

Варто вам тепер на півдні
Трохи сісти, відпочати . . .
Ми ж тепер усю роботу
В свої руки переймемо . . .

Вересень:

Діточок закликаєм з поля
І до школи їх пішлемо.
Я з дерев дозрілий овоч
Скоро й пильно позриваю, —
Стодоли, хати комори,
Хлібом всі понаповняю.

Жовтень:

Я поможу засобитись
Іжакам і вивіркам,
Звірям і дбайливим людям
Всього подостатком дам,
Щоб не чули недостатку,
Щоб із голоду не мліли,
Як Зима з-за гір надійде,
Строга, люта сніжнобіла . . .

Осінь:

(махнула пензлем)

Я до праці заберуся
Таки зараз, за годинку, —
Всім тим деревам у лісі
Помалюю одежинку, —
На брунотно, на рожево,
На червоно й жовто-злото . . .

(журливо)

Щоб лиш дощик забарився,
Щоб лиш не було болото . . .

Літо:

(здригає від холоду)

Чи не чуєш ти, сестрице, —
Щось неначе холодніє? . . .

Осінь:

(глянувши кудись у бік)

Так! Вже Дощик надбігає —
І холодний Вітер віє . . .

ЯВА 3.

(Дощ і Вітер убігають один за одним і здоганяються. Вітер надуває щоки і дує, а Дощ кропить його водою із своєї поливачки. Осінь відчиняє скоро свою парасолю і під нею ховаються всі).

Осінь:

(огірчено)

Хлопцям тим немає стриму!
Я й для них білет купила, —
Та до поїзду їх взяти
Вже не було права й сили.

А хоч би була і взяла,
То так брять безустанку,
Що кондуктор був би вигнав
Іх на першій перестанку . . .

То ми їхали, а Вітер
Із Дощем, без батька й нені,

Так за поїздом летіли,
Мов шалені, навіжені!

(Дощ здоганяє Вітра і виливаючи на нього воду,
обливає всіх під парасолею, всі голосно скрикують,
Дощ і Вітер сміються).

Вітер:

Гей, голя! То мені воля!
Ану, братчику, ще раз,
Кругом ліса, кругом гаю, —
Гей же, хто догонить нас!

Дощ:

(заглядає в поливачку)

Ну, води ще в мене досить!
Далі! Будем підливати —
Ліс і гай і луг і поле!
Всім ім треба нас пізнати!
(Вибігають з галасом).

ЯВА 4.

(Входить Бузько, дуже втомлений, ледви дихає,
налягає на одну ногу).

Бузько:

(задиханий)

Чи це може пані літо?
То велике щастя маю!
Ах, матусю, я бідненький,
Щиру просьбу до вас маю . . .

Мої рідні полетіли
А мене тут залишили,
Бо звихнув я собі ногу
Й довго я лежав безсилий.

Нині чую, кажуть діти:
«Літо наше вже минає»
Я ж собі тоді думаю:
«Певно поїздом рушає»

Прошу щиро, мене взяти
До Ігипту із собою,
Бо летіти я не годен,
Хорий я, що ледви стою.

Тут я маю трохи грошей,
Що дістав від тети Марти,
Не багато того буде,
Але буде на пів карти

Бо я бузько молоденький,
Навіть року ще не маю,
Ну, а діти лиш пів карти
Платять мабуть в цьому краю

Літо:

(добротливо)

Добре, добре, бузьченятко,
Нам з тобою подорозі
Зараз карту постараю,
Сядемо в одному возі.

(Біжить купувати карту і зараз вертається. Поїзд
свище).

Літо, Червень, Липень, Серпень і Бузько

(співають на арію: «Як була я ще маленька»)

Прощайте, любі друзі,
Прощайте, милі,
Бо вже з вами залишитись
Разом ми не в силі . . .

Прощайте, любі друзі,
І ви рідні ниви,
Оставайтесь здорові,
Жийте нам щасливі!

Осінь, Вересень і Жовтень

(відповідають):

Осінь, Вересень і Жовтень

За ті ріки й гори, —
Хай в дорозі не стріне вас
Ні біда, ні горе!

Ми тут будемо серечно
Всіх вас споминати,
А на другий рік з весною
Вас будемо ждати.

(Літо, Червень, Липень, Серпень і Бузько всідають
скоро до вагону, поїзд свище щераз і рушає, за хви-
лину зникають усім з очей).

ЯВА 5.

На сцену вбігають Діти, оточують Осінь, Вересня і Жовтня та звернувшись в сторону поїзду, що відіхав, співають, махаючи руками на прощання:

Прощай Літо, прощай, любе,
І не забавляйся,
До нас, діток українських,
Швидко повертайся!

(до Осени)

А вже Осінь д нам прибула,
Осінь наша рідна, —
Будь нам щедра і ласкава,
Тепла і погідна! . . .

Взявшись за руки, ідуть жвавим хороводом довкола Осені, Вересня і Жовтня та повторюють останню строфу.

Заслона поволі спадає,

Листопадові роковини

Квіти під гаєм

О с о б и :

Маруся, дівчина 9 літ

Івась, її братчик, 10 літ

Ангел-Микола, юнак 20 літ

Діється листопадового дня в полі, під гаєм, куди
Маруся й Івась вийшли шукати квіток.

Маруся:

Вже мабуть важко буде, брате,
Квіток тих нині назбирати,
Бо це вже осінь дуже пізна . . .
Чи чуєш, вихор свище грізно?
Ба, вже й сніжини налітають —
Вже квіти цвісти сил не мають . . .

Івась:
(сумно)

Та бачу й я, що вже дарма . . .
Ой, шкода, що квіток нема!
Хотів я кілька хоч знайти,
Додому свіжі принести
І заквітчати квіточками
Світлину ту під образами . . .

Маруся:

Та знаю, брате, добре знаю, —
І я про те саме думаю.

Бо на світлині тій наш братчик,
У січовому однострою . . .
Той, що колись за рідний нарід
Упав на полі слави в бою.

Івась:

Ми того братчика й не знали,
Лиш батько й мати нам сказали,
Що був він хлопець гарний, жвавий,
І згинув він на полі слави . . .

Маруся:

Молюся я завжди за нього
Й за тих, що разом з ним упали . . .

Івась:

І я молюся, щоб їх труди
І кров пролита не пропали . . .

Маруся:

Тепер хіба уже підемо
Й барвінку трохи принесемо,
Сплетем малесенький віночок
І вкрасимо ним образочок.

Івась:

Ну, добре, йдімо . . .

Ангел:

(з'являється з боку, в однострою Січового Стрільця)

Ждіте, діти! . . .

Тут зараз зйдуть свіжі квіти,
Ви їх нарвете, мов весною,
Й додому візьмете з собою . . .

Маруся:

(злякано)

Ой, Боже, хто це ту є з нами!

Івась:

Не бійся! Ангел, ще й з крильцями!

Маруся:

А й справді! Ангел! Боже милий!
Не даром мама говорила,
Що тут, під гаєм цим веселим
Являються з небес ангели . . .

(по хвилині)

Та глянь, цей ангелик при зброї,
Ось, видно й кріса зпід крилець,
Він у прегарнім однострою . . .
Цей ангел — січовий стрілець!

Івась:

Бо тут був бій колись завзятий —
Ось, там окопи ще пізнати, —
То ангел ходить і вартує,
З погибшими товаришує . . .

Маруся:

То може зараз поспитаю . . .

(до ангела)

Чи правда, ангелику щирий,
Що всі погибші — в Божім раю
Живуть у вічнім щасті й мирі?

Ангел:

Це правда істинна, дитино . . .

Івась:

То поспитаю й я, пожди-но:

(до ангела)

А чи царствує там у Бога
Наш братчик, Гаевий Микола? . . .

Ангел:

Усі там є, усі, що впали
На цих полях, ген-ген довкола!

(таємничо і дружньо)

А братчика, Миколу того,
Я дуже-дуже добре знаю . . .

(Таємничо і дружньо)

Це я ваш братчик, я Микола,
Щиреньким серцем вас вітаю . . .

Маруся й Івась:

(кидаються до ангела, щоб його обняти — та ангел
зникає)

Ой, братчику, коханий, любий!

(сумно і здивовано)

Нема його! Він зник так скоро . . .

Маруся:

(побачила квіти довкола)

Та глянь, Івасю, що за чудо!
Тут квітів свіжих наче море . . .

Івась:

То братчик нам лишив на спомин.
Збираймо квіти ті, сестричко!

(збирають квіти)

Маруся:

Той сам був однострій на ньому,
Ті самі очі, теє личко . . .

Івась:

(з китицею квітів на руці)

О, варто, варто в лютім бою
За рідний край життя віддати,
Щоб між ангелами потому
У царстві Божім пробувати!

Маруся:

(з Квітами в руках, дуже захоплено)

За рідний край упасти в бою
І в царстві Господа молити,
Щоб за стрілецьку кров пролиту
Міг рідний нарід в щасті жити! . . .

(За дітьми являється знову ангел і благословить їх.)

Заслона скоро спадає.